

การสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต: ศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2550-2565 POLITICAL COMMUNICATION THROUGH PHLENG PHUEA CHIWIT: A STUDY BETWEEN A.D. 2007-2022

ณภัทร สุขศาลา^{1*}Napath Suksala^{1*}

*Corresponding Author E-mail: natharoj@yahoo.com

Received May 4, 2026; Revised June 9, 2026; Accepted June 17, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาถึงบริบททางการเมืองของไทยที่ส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2565 และ 2. ศึกษาถึงกระบวนการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2565 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเอกสาร วิเคราะห์เนื้อหาบทเพลง การวิเคราะห์เชิงสัญลักษณ์หรือสัญลักษณ์วิทยาและการวิเคราะห์ตีความ เครื่องมือวิจัยได้แก่บทเพลง จำนวน 490 เพลง และการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่า 1. บริบททางการเมืองของไทยที่ส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2565 ล้วนส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต โดยแบ่งออกเป็น 3 ยุคหลัก คือ 1) ยุคความขัดแย้งเชิงชั่วและการเลือกข้าง แบ่งแยกสีเสื้อ บทเพลงมีเนื้อหาแบ่งฝ่าย “แบ่งขั้วอุดมการณ์” 2) ยุคการควบคุมและการปรับตัวภายใต้รัฐบาลทหาร โดยฝ่ายทหารใช้บทเพลงเพื่อสร้างวาทกรรม ความรักชาติ ความมั่นคง และความสงบเรียบร้อย 3) ยุคเพื่อชีวิต “นิวเจน” และการเรียกร้องเชิงโครงสร้าง บทเพลงสะท้อนปัญหาสังคมปากท้อง วิกฤตเศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำ และอำนาจนำของรัฐพันลึก 2. กระบวนการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2565 คือ 1. คีตกวีผู้สร้างสรรค์บทเพลงคือผู้ส่งสาร 2. บทเพลงเพื่อชีวิตและบทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตคือสาร จัดสัดส่วนของบทเพลงมี 6 กลุ่ม กลุ่มที่ 1) ความยากลำบากในการใช้ชีวิต ความเหลื่อมล้ำ และความไม่เท่าเทียม 2) ความรัก ความศรัทธา และรำพึงรำพัน 3) การเรียกร้องความยุติธรรม การต่อสู้ และสองมาตรฐาน 4) การเรียกร้องประชาธิปไตย และการเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง 5) การประชดประชัน เหน็บแนมทางการเมือง ความไม่พอใจ และความโกรธแค้น และกลุ่มที่ 6) การถูกเอารัดเอาเปรียบ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 3. ช่องทางการสื่อสารใหม่คือ YouTube TikTok และ 4. ประชาชนผู้รับฟังทั่วไปคือผู้รับสาร

คำสำคัญ: การสื่อสารทางการเมือง; เพลงเพื่อชีวิต; เพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิต

¹ วิทยาลัยสื่อสารการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก

¹ College of Political Communication, Krirk University

Abstract

This research aims to: 1. study the political context in Thailand that influenced political communication through Phleng Phuea Chiwit during the years 2007-2022, and 2. study the process of political communication through Phleng Phuea Chiwit during the same period. This is a qualitative research employed through document analysis, content analysis of the songs, symbolic or semiotic analysis, and interpretive analysis. The research tools include 490 songs and in-depth interviews.

The research findings revealed that: 1. The political context in Thailand, from 2007 to 2022, influenced political communication through Phleng Phuea Chiwit. This can be divided into three main periods: 1) The period of polarized conflict and partisanship (2007-2013), where songs featured divisive ideological content; 2) The period of control and adaptation under military government (2014-2019), where the military used songs to create discourse on patriotism, security, and peace; and 3) The period of "New Generation" Phleng Phuea Chiwit and structural demands (2020-2022), where songs reflected social issues, economic crises, and inequality. And the hegemony of the deep state. 2. The process of political communication through Phleng Phuea Chiwit during the years 2007-2022 follows David K. Berlo's communication theory and Brian McNair's political communication theory, with four components: 1. The composer who creates the song is the sender of the message. 2. Phleng Phuea Chiwit and Phleng Luk Thung Phuea Chiwit are the messages. From the analysis and categorization of 490 songs, they are divided into 6 groups: Group 1) Hardship in life, inequality, and disparity (160 songs) 2) Love, faith, and lamentations (118 songs) 3) Demands for justice, struggle, and double standards (96 songs) 4) Demands for democracy and political change (56 songs) 5) Political satire, dissatisfaction, and anger (33 songs) and Group 6) Being exploited. and human dignity (27 songs) 3. New media communication channels are YouTube and TikTok, and 4. The general public are the recipients of the message.

Keywords: Political communication; Phleng Phuea Chiwit; Phleng Luk Thung Phuea Chiwit

บทนำ

บทเพลงเพื่อชีวิต ได้ถือกำเนิดขึ้นในปี พ.ศ. 2480 บทเพลงแรกชื่อเพลง “คนปาดตาล” ผู้ประพันธ์คำร้อง-ทำนองและขับร้องโดย “แสงนภา บุณราศรี” ในช่วงปี พ.ศ. 2480-2506 บทเพลงเพื่อชีวิตเป็นบทเพลงที่ยังจัดอยู่ในกลุ่มเพลงลูกทุ่ง จนในปี พ.ศ. 2507 บทเพลงเพื่อชีวิตมีการจัดประเภทของเพลงใหม่ จัดอยู่ในประเภทกลุ่ม “เพลงเพื่อชีวิต” (เขาวัวจัน พานิชย์เสรี วิศิษฐ์, 2552) บทเพลงเพื่อชีวิตได้มีการวิวัฒนาการเรื่อยมาเกิดความนิยมสูงสุดในยุค 14

ตุลาคม พ.ศ. 2516 ถึง 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 และก่อกำเนิดศิลปินมากมาย เช่น เสกสรรค์ ประเสริฐกุล หงา คาราวาน จิตร ภูมิศักดิ์ อัสนี พลจันทร์ และพงษ์เทพ กระโดนชำนาญ เป็นต้น เกิดวงดนตรีเพื่อชีวิต เช่น วงคาราวาน กรรมาชน เป็นต้น บทเพลงที่เป็นที่นิยม ได้แก่ บทเพลงสู้ไม่ถอย สานสีทอง และเพลงเดือนเพ็ญ ต่อมาในปี พ.ศ. 2523 ยุคของ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีขณะนั้น ได้ออกคำสั่ง 66/23 ออกกฎหมายนิรโทษกรรมให้ผู้ที่แปรพรรคและผู้ที่หลบหนีเข้าป่า กลับมาสู่ขบวนการส่งเสริมทางประชาธิปไตย บทเพลงเพื่อชีวิตได้กลับมามีบทบาทและกำเนิดวงดนตรีใหม่ ๆ เช่น วงคาราบาว ซึ่งมีเนื้อหาของบทเพลงจะสอดแทรกอุดมการณ์ทางการเมืองต่อต้านทุนนิยม เช่น บทเพลงเมดอินไทยแลนด์ อเมริกาอเมริกา และเพลงประชาธิปไตย เป็นต้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2541 มีการนำเครื่องดนตรีไทยหรือเครื่องดนตรีพื้นบ้านเข้ามาเป็นเสียงประสานและท่วงทำนองทางดนตรีในบทเพลงเพื่อชีวิต เช่น โหวด ขลุ่ยไม้ไผ่ พิณ และซอ เป็นต้น หรือผู้ประพันธ์เพลงมีเป้าหมายให้ศิลปินลูกทุ่งมาขับร้องตามแนวเพลงที่ตนต้องการ เกิดเป็น “บทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิต” และยังถือว่าเป็นแขนงหนึ่งของบทเพลงเพื่อชีวิต เป็นต้นมา เมื่อเข้าสู่ในช่วง ปี พ.ศ. 2550-2565 เป็นยุคของการเปลี่ยนแปลงในธุรกิจเพลงเป็นอย่างมาก เนื่องจากสื่อใหม่เข้ามามีบทบาท ส่งผลทำให้บทเพลงเพื่อชีวิตและบทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตเกี่ยวข้องกับทางการเมืองของไทย ต้องปรับเปลี่ยนไปตามบริบทหรือสถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น เนื้อหาของบทเพลงอาจเกิดจากอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับทางการเมือง หรือบริบททางการเมือง “บทเพลงเพื่อชีวิต” ที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นมาอย่างสมบูรณ์จึงมีความสำคัญยิ่ง ถือได้ว่าเป็น “สาร (Message) ที่ทรงพลัง” มีพลังอำนาจพร้อมที่จะสื่อสารผ่านสื่อต่าง ๆ ไปยังผู้รับฟัง ฉะนั้นบทเพลงเพื่อชีวิตจึงมีบทบาทที่มีส่วนสำคัญยิ่งต่อบริบททางการเมืองและสังคมไทย เป็นสิ่งสะท้อนสังคมเกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสารทางการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญในบทบาทของบทเพลงเพื่อชีวิตที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนคนไทย ต่อการบริหารประเทศของแต่ละรัฐบาล ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2550-2565 โดยมุ่งเน้นบทเพลงที่ส่งผลต่อทางการเมืองเป็นสำคัญ บทเพลงที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นมาแนวเพลงจะมีลักษณะปรับเปลี่ยนไปตามเหตุการณ์สำคัญ ๆ ที่หลากหลาย เช่น การประท้วง การต่อต้านรัฐบาล หรือการสนับสนุนรัฐบาล ตามกาลเวลาของบริบททางการเมืองของไทย และทำให้น่าสนใจศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างยิ่ง ว่าบทเพลงเพื่อชีวิตและบทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตที่ศิลปินได้สร้างสรรค์ขึ้นมานั้นจะมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการสื่อสารทางการเมืองอย่างไร และเกี่ยวข้องกับทางการเมืองไทยมากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าบริบททางการเมืองของไทยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการสร้างสรรค์ “บทเพลงเพื่อชีวิต” รวมถึงศึกษาเนื้อหาของบทเพลงในสาระสำคัญที่กล่าวถึงทิศทางของสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ในช่วงเวลาดังกล่าวนำไปสู่ปัญหานำการวิจัยที่สำคัญ คือ 1) บริบททางการเมืองประการใดที่มีอิทธิพล และส่งผลต่อกระบวนการสร้างสรรค์บทเพลงเพื่อชีวิต ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2565 2) บทเพลงเพื่อชีวิต ได้สื่อสารประเด็นทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2565 อย่างไร

การวิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต ศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2550-2565” ครั้งนี้ได้นำเอาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้ ดังนี้ 1) ทฤษฎีการสื่อสารของ David K. Berlo ด้วยแบบจำลองการสื่อสาร SMCR (David K. Berlo, 1960) และทฤษฎีการ

สื่อสารทางการเมืองของ Brian McNair ด้วยแบบจำลองการสื่อสารทางการเมือง (Brian McNair, 1999) รวมถึงนำเอาแบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองมาประยุกต์ใช้ (นันทนา นันทโรภาส, 2558) 2) ทฤษฎีสัญวิทยา ใช้ทฤษฎีสัญวิทยา (Semiology) (Ferdinand de Saussure, 1916) มาตีความหมายและอธิบายสัญลักษณ์ของบทเพลง และทฤษฎีของ โรลันด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes, 1972) ที่นำมาตีความโดยความหมายในระดับความหมายตรง (Denotation) และความหมายโดยนัย (Connotative Meaning) 3) แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลง เช่น บทเพลงปลุกใจ มนุษย์ใช้เสียงเพลงเป็นสื่อในการแสดงออกทางภาษาและมีบทบาทหน้าที่รับใช้สังคม (ปราณี วงษ์เทศ, 2523) ในกระบวนการสร้างสรรค์บทเพลง พูนพิศ อมาตยกุล (2527) ที่มีองค์ประกอบสำคัญของบทเพลงนั้น คือ ผู้ประพันธ์เพลง ผู้เผยแพร่ นักร้อง นักดนตรี สื่อ และ ผู้ฟัง ในส่วนของ สุกีรี เจริญสุข (2538) กล่าวว่ากระบวนการสร้างสรรค์บทเพลง ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบสำคัญ ดังนี้ (1) จังหวะ (2) ทำนอง (3) เนื้อร้อง (4) เสียงประสาน (5) รูปแบบ และ (6) ผลกระทบต่อผู้ฟังและสังคมโดยรวม และ 4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ จรูญรัตน์ สุวรรณภูษิต (2531) ได้ศึกษาเพลงเพื่อชีวิตที่กับขบวนการนักศึกษา ช่วง 2516-2519 พบว่าเพลงเพื่อชีวิตสามารถสะท้อนถึงความคิด การเปลี่ยนแปลงสภาพสังคม การเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลา 3 ปี ในส่วนของ อาภากร โรจนบุรานนท์ (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต ของวงคาราวานและวงคาราบาว ในช่วงปี พ.ศ. 2516-2549 พบว่าบทเพลงเพื่อชีวิตสามารถสื่อสารทางการเมืองได้หลายลักษณะ เช่น การอบรมกล่อมเกล้าและให้การเรียนรู้ทางการเมือง การเรียกร้องต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพความเป็นประชาธิปไตย และการสื่อสารทางสังคม เป็นต้น

ในกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ได้นำเอาทฤษฎีการสื่อสารการเมืองของ Brian McNair มาประยุกต์ใช้เพื่อศึกษาการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2565 ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จากการสืบค้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการสร้างสรรค์บทเพลงการสื่อสารทางการเมืองนั้น พบว่ามีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารผ่านบทเพลงเพื่อชีวิตที่มีการกล่าวถึงเฉพาะก่อนปี พ.ศ. 2550 ยังไม่พบว่ามีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2565 ซึ่งเป็นการต่อยอดความรู้ด้านการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงบริบททางการเมืองของไทย ที่ส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2565
2. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2565

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยครั้งนี้ใช้การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาลักษณะเฉพาะตามหลักการของเหตุผล ให้มีความสอดคล้องกับปัญหาการวิจัย ตามจุดประสงค์ มีการวางแผน กำหนดขนาดกลุ่มบทเพลงมีจำนวน 490 บทเพลง โดยการเลือกผู้ให้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ดีเป็นตัวแทนสำคัญ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มคีตกวีผู้สร้างสรรค์หรือนักประพันธ์เพลงที่เป็นผู้ส่งสาร จำนวน 3 คน (เพลงเพื่อชีวิต/ลูกทุ่งเพื่อชีวิต/ลูกทุ่ง) และ 2) กลุ่มตัวแทนผู้รับสาร จำนวน 5 คน รวมผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสิ้น จำนวน 8 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้อง เป็นการรวบรวมเอกสารเนื้อหาของบทเพลงจากหนังสือเพลง สมุดเพลง สกอร์โน้ตเพลง แบบบันทึกข้อมูล เช่น เทปเพลง ซีดีเพลง วีดีโอเพลง ยูทูบ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น เครื่องบันทึกเสียง คอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์ดนตรี (คาราโอเกะ) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลบทเพลงเพื่อชีวิตและบทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิต ในฐานะเป็นสาร การรวบรวมเอกสารเนื้อหาของบทเพลงจาก หนังสือเพลง สมุดเพลง สกอร์โน้ตเพลง และอื่นๆ และการสืบค้นจากระบบอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ต่าง ๆ รวมถึงสื่อกระแสหลักและสื่อใหม่ เพื่อรวบรวมเนื้อหา ของบทเพลง และดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนของกลุ่มคีตกวีผู้สร้างสรรค์หรือนักประพันธ์เพลง นักดนตรี นักเรียบเรียงเสียงประสานที่เป็นผู้ส่งสาร และตัวแทนผู้รับสาร

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Document Research) จัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และทำการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อให้การวิจัยเกิดความถูกต้องแม่นยำ การตรวจสอบข้อมูลจึงเป็นการพิจารณาความเที่ยงตรง (Validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของข้อมูลเป็นการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) (จุฬพล หนิมพานิช, 2551) ทำการวิเคราะห์เชิงสัญลักษณ์หรือสัญวิทยา (Semiotic Analysis) การวิเคราะห์เชิงตีความ (Interpretative Textual Analysis) ผสมผสานกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เฉพาะบุคคล

ผลการวิจัย

1. บริบททางการเมืองของไทย ที่ส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2565 ล้วนส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต ซึ่งถือได้ว่าเป็นช่วงแห่ง “การพัฒนาและฟื้นฟูประชาธิปไตย” จึงได้แบ่งตามบริบททางการเมืองของ

นายกรัฐมนตรี ในแต่ละช่วงเวลาที่ทำการบริหารประเทศขณะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นสำคัญ มีดังนี้ ยุคสมัยของ 1) พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ (1 ตุลาคม พ.ศ. 2549-29 มกราคม พ.ศ. 2551) 2) นายสมัคร สุนทรเวช และนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ (29 มกราคม-2 ธันวาคม พ.ศ. 2551) 3) นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (17 ธันวาคม พ.ศ. 2551-5 สิงหาคม พ.ศ. 2554) 4) นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (5 สิงหาคม พ.ศ. 2554-7 พฤษภาคม พ.ศ. 2557) และ 5) พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา (24 สิงหาคม พ.ศ. 2557-31 ธันวาคม พ.ศ. 2565) พบว่าบทเพลงเพื่อชีวิตมีการปรับบทบาทจากเพลงที่เน้นอุดมการณ์ซ้ายจัดหรือชีวิตชาวนาในอดีต มาเป็นกระแงสะทอน "สงครามความคิด" และ "ความเหลื่อมล้ำ" มีเนื้อหาตัดพ้อชีวิต หรือระบายความทุกข์ยาก ทำหน้าที่เป็น "บันทึกประวัติศาสตร์สังคม" เป็นยุคเปลี่ยนผ่านทางการเมืองอย่างชัดเจน บทเพลงจึงเป็นภาพสะท้อนของ "ความขัดแย้ง" และ "ความหวัง" ของคนไทยในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา โดยบทเพลงเพื่อชีวิตทำหน้าที่เป็นแนวทางในการปะทะทางอุดมการณ์ ส่วนบทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตทำหน้าที่เป็นฐานเสียงที่รองรับความเจ็บปวดจากการบริหารงานที่ผิดพลาดของรัฐบาล บทเพลงทั้งสองแนวได้เปลี่ยนบทบาทมาสู่การเป็นเครื่องมือสะท้อนความขัดแย้งทางการเมืองที่แบ่งขั้วอย่างชัดเจน ไม่ได้ทำหน้าที่เพียงเพื่อความบันเทิง แต่เป็นเครื่องมือในการสื่อสารอุดมการณ์และการสะท้อนความขัดแย้งเชิงโครงสร้างที่สำคัญในการเมืองไทย แบ่งออกเป็น 3 ยุคหลัก ดังนี้ 1) ยุคความขัดแย้งเชิงขั้วและการเลือกข้าง แบ่งแยกสีเสื้อ (พ.ศ. 2550-2556) บทเพลงมีเนื้อหาแบ่งฝ่ายชัดเจน เชิดชูหรือโจมตีนักการเมือง บทเพลงถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง “แบ่งขั้วอุดมการณ์” เช่น กลุ่มพันธมิตรฯ (เสื้อเหลือง) และกลุ่ม นปช. (เสื้อแดง) 2) ยุคการควบคุมและการปรับตัวภายใต้รัฐบาลทหาร (พ.ศ. 2557-2562) บทเพลงเน้นความรักชาติ สร้างความสามัคคี มีข้อจำกัดด้านเสรีภาพ แต่มีการใช้บทเพลงเพื่อสร้างวาทกรรม ความรักชาติ และความสงบเรียบร้อย เพื่อความปรองดอง เช่น บทเพลง “คืนความสุขให้ประเทศไทย” 3) ยุคเพื่อชีวิต “นิเวศ” และการเรียกร้องเชิงโครงสร้าง (พ.ศ. 2563-2565) บทเพลงสะท้อนปัญหาสังคมปากท้อง วิกฤตเศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำและอำนาจนำของรัฐพันลึก และการวิพากษ์วิจารณ์โครงสร้างอำนาจ การทุจริต ความเหลื่อมล้ำ และการบริหารงานที่ผิดพลาดของรัฐบาลอย่างรุนแรงตรงไปตรงมา ซึ่งในแต่ละยุคส่งผลให้โครงสร้างสังคมที่มีปัญหาที่แตกต่างกันซึ่งล้วนส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต

2. กระบวนการการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2565 เป็นไปตามทฤษฎีสื่อสารของเดวิด เค เบอร์โล (David K. Berlo) ทฤษฎีสื่อสารการเมืองของ ไบรอัน แมคแนร์ (Brian McNair) โดยมี 4 องค์ประกอบ คือ 1) ศิวกวีผู้สร้างสรรค์ หรือนักประพันธ์เพลง คือผู้ส่งสาร (Sender: S) อันได้แก่นักประพันธ์เพลงเพื่อชีวิตร่วมสมัย อาทิ นายสลา คุณวุฒิ นายจิตรกร บัวนิยม นายพงษ์เทพ กระโดนชำนาญ ซึ่งล้วนเป็นผู้ที่มีภูมิหลังที่ซึมซับความอยู่ดีธรรม ความเหลื่อมล้ำในสังคม จนกลั่นความรู้สึกลอกมาเป็นบทเพลงที่สะท้อนภาพสังคมอันแตกต่างอย่างชัดเจน 2) ช่องทางการสื่อสาร (Channels: C) ได้แก่ แอปพลิเคชัน ที่เป็นสื่อออนไลน์ต่างๆ เช่น YouTube TikTok ซึ่งใช้เป็นช่องทางการสื่อสารทั้งเพลงทั่วไปและเพลงเพื่อชีวิต 3) ผู้รับสาร (Receiver: R) คือประชาชนทั่วไปที่รับฟังเพลง และสนใจบทเพลงที่ให้ ความหมาย มากกว่าความบันเทิง และ 4) สาร (Message: M) องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดคือ

“สาร” ได้แก่ เนื้อหาของบทเพลงเพื่อชีวิต ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2565 จำนวน 490 เพลง ผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาและจัดสัดส่วนของบทเพลง แบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1) ความยากลำบากในการใช้ชีวิต ความเหลื่อมล้ำ และความไม่เท่าเทียม มีจำนวน 160 เพลง (32.65%) ตัวอย่างเช่น บทเพลง “คนกับหมา” คำร้อง/ทำนอง โดย นายพงษ์เทพ กระโดนชำนาญ เนื้อหากล่าวว่า “ชีวิตฉันมีแต่หมาพาไป จะเดินหนใดมีหมานำ..คนเราเลือกเกิดไม่ได้ดอก บางคนก็ออกมาสร้างพิภพ.. จึงสร้างสัมผัสอันจำเป็น อยู่เหนือกฎเกณฑ์คนธรรมดา” เป็นบทเพลงเพื่อชีวิตที่มีเนื้อหาหลักซึ่งแฝงด้วยการวิพากษ์สังคมและมิติทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ คือ (1) การวิเคราะห์เชิงสังคม ด้านความเหลื่อมล้ำ และความซื่อสัตย์ เป็นการเปรียบเทียบเชิงสัญลักษณ์ใช้ “หมา” เป็นสัญลักษณ์ของความซื่อสัตย์ที่ไม่มีเงื่อนไข สะท้อนว่าสุนัขมีความซื่อสัตย์มากกว่า “คน” บางคนในสังคม (2) การวิเคราะห์เชิงการเมือง อำนาจและการกดขี่เป็นสัญลักษณ์ของผู้ใต้บังคับบัญชา ในบริบทการทำงานหรือการเมือง หมามักถูกเปรียบเปรยถึงผู้ที่ต้องเชื่อฟังคำสั่ง (Loyalty) บทเพลงนี้ถูกนำไปใช้สื่อถึงความรู้สึกของลูกน้องที่มีต่อเจ้านายหรือผู้มีอำนาจ และเพลง “ดอกหญ้าในป่าปูน” คำร้อง/ทำนอง โดย นายสลา คุณวุฒิ ในเนื้อหาของบทเพลงมีแนวคิดและความหมายที่ซ่อนอยู่ โดยมีนัยยะดังนี้ (1) นัยยะเชิงสัญลักษณ์ (Symbolism) ดอกหญ้า หมายถึง คนชั้นแรงงาน หรือ “คนรากหญ้า” ที่ดูไร้ค่า มักถูกเหยียดหยาม แต่มีคุณสมบัติสำคัญคือ “ความอดทน” ป่าปูน หมายถึง เมืองหลวง (กรุงเทพฯ) หรือระบบทุนนิยมที่เต็มไปด้วยสิ่งก่อสร้างที่ไร้ชีวิตจิตใจ (2) ความหมายเชิงการเมืองและสังคม สะท้อนโครงสร้างสังคมไทยในหลายมิติ ได้แก่ การรวมศูนย์อำนาจ (Centralization) สะท้อนความเจริญถูกกระจุกตัวอยู่ในเมืองหลวง ทำให้คนในชนบทต้องละทิ้งถิ่นฐานมาขายแรงงาน ความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้างคือป่าปูนเป็นพื้นที่ของ “ทุน” ขณะที่ดอกหญ้าเป็น “แรงงาน” 2) ความรัก ความศรัทธา และร่ำพิงรำพัน มีจำนวน 118 เพลง (24.08%) เช่น บทเพลง “ตลอดเวลา” และเพลง “อยากเป็นยิ่งลักษณะ” 3) การเรียกร้องความยุติธรรม การต่อสู้ และสองมาตรฐาน มีจำนวน 96 เพลง (19.59%) เช่น บทเพลง “เอาใจครับพี่ตุ้” 4) การเรียกร้องประชาธิปไตย และการเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง มีจำนวน 56 เพลง (11.43%) เช่น บทเพลง “ขอตายในสนามประชาธิปไตย” และเพลง “ต่อสู้อด” 5) การประชดประชัน เหน็บแนมทางการเมือง ความไม่พอใจ และความโกรธแค้น มีจำนวน 33 เพลง (6.74%) เช่น บทเพลง “แดงเดือด” และเพลง “ตายอย่างเขียด” และกลุ่มที่ 6) การถูกเอารัดเอาเปรียบ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีจำนวน 27 เพลง (5.51%) เช่น บทเพลง “ไถ่เธอคืนมา” ในเนื้อหาของบทเพลงกล่าวถึงการถูกเอารัดเอาเปรียบ ความเหลื่อมล้ำและอำนาจเงินว่า “เพราะความจนบังคับจิตใจ” สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาปากท้องและการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียม เป็นเครื่องมือที่ “ผลักดัน” ให้ผู้คนจากชนบทต้องเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจที่ไร้ศักดิ์ศรี เพื่อความอยู่รอดของครอบครัว หญิงสาวที่ถูกพ่อ-แม่พาไปขายตัว (เป็นสัญลักษณ์) เพราะฐานะครอบครัวยากจน โดยบทเพลงทั้ง 6 กลุ่มดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อผู้รับสาร คือ 1) บทเพลงสะท้อนถึงความยากลำบากในการใช้ชีวิต ความเหลื่อมล้ำ และความไม่เท่าเทียมมากที่สุด คือสภาวะที่บุคคลหรือกลุ่มคนมีโอกาสเข้าถึง ทรัพยากร รายได้ สิทธิ และอำนาจในการตัดสินใจไม่เท่ากัน ทำให้เข้าถึงบริการพื้นฐานได้จำกัด (การศึกษา สาธารณสุข ยุติธรรม) ถูกเลือกปฏิบัติ เกิดหนี้สินครัวเรือนและขาดโอกาสพัฒนาตนเอง มีความยากลำบากใน

การใช้ชีวิต 2) บทเพลงสะท้อนความสัมพันธ์ด้านความรัก ความศรัทธา และรำพึงรำพัน สามารถเชื่อมโยงถึงความรู้สึกภายในที่ลึกซึ้ง และยังสะท้อนถึงอารมณ์ความรู้สึกที่เปี่ยมด้วยความเลื่อมใสต่อคนหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด นำมาซึ่งการตรึงตรองและการรำพึงรำพันในใจ 3) บทเพลงช่วยเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมทางการเมือง มุ่งเน้นไปที่ การเรียกร้องประชาธิปไตย ระบอบการปกครอง และสิทธิเสรีภาพ โดยอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ไม่ใช่มาจากกลุ่มคนเพียงไม่กี่กลุ่ม ด้วยหลักนิติธรรมโดยการใช้กฎหมายที่เท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติ และตรวจสอบได้ มีการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรม ประชาชนต้องมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออก 4) บทเพลงสะท้อนการประชดประชัน เหน็บแนมทางการเมือง ความไม่พอใจ และความโกรธแค้น คืออาวุธของผู้ที่ไม่มีอำนาจที่ช่วยลดทอนความศักดิ์สิทธิ์ของอำนาจ อารมณ์ที่เข้มข้นที่สุดอาจนำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรงได้ และอาจเกิดจากการถูกละเลยซ้ำแล้วซ้ำเล่า หรือการถูกระทำอย่างไม่เป็นธรรม 5) บทเพลงสะท้อนถึงการถูกเอารัดเอาเปรียบ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แสดงถึงบุคคลหรือกลุ่มคนหนึ่งใช้สถานะที่เหนือกว่า มีอำนาจมากกว่า มีเงินมากกว่า หรือมีความรู้มากกว่า เพื่อตักตวงผลประโยชน์จากผู้อื่นที่ด้อยกว่า โดยให้ผลตอบแทนที่ไม่คุ้มค่าหรือไม่ยุติธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

1. บริบททางการเมืองในช่วงปี พ.ศ. 2550-2565 ล้วนส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต จากการศึกษาถึงบริบททางการเมืองของไทย ที่ส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2565 ซึ่งถือได้ว่าเป็นช่วงแห่ง “การพัฒนาและฟื้นฟูประชาธิปไตย” จึงได้จัดแบ่งตามบริบททางการเมืองของนายกรัฐมนตรีในแต่ละช่วงเวลาทำการบริหารประเทศขณะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นสำคัญ มีดังนี้ ยุคสมัยของ 1) พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ (1 ตุลาคม พ.ศ. 2549-29 มกราคม พ.ศ. 2551) 2) นายสมัคร สุนทรเวช และนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ (29 มกราคม-2 ธันวาคม พ.ศ. 2551) 3) นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (17 ธันวาคม พ.ศ. 2551-5 สิงหาคม พ.ศ. 2554) 4) นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (5 สิงหาคม พ.ศ. 2554-7 พฤษภาคม พ.ศ. 2557) และ 5) พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา (24 สิงหาคม พ.ศ. 2557-31 ธันวาคม พ.ศ. 2565) พบว่าบทเพลงเพื่อชีวิตและบทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตมีการปรับบทบาทจากเพลงที่เน้นอุดมการณ์ซ้ายจัดหรือชีวิตชาวนาในอดีต มาเป็นกระแสดังสะท้อน "สงครามความคิด" และ "ความเหลื่อมล้ำ" มีเนื้อหาตัดพ้อชีวิต หรือระบายความทุกข์ยาก ทำหน้าที่เป็น "บันทึกประวัติศาสตร์สังคม" เป็นยุคเปลี่ยนผ่านทางการเมืองอย่างชัดเจน บทเพลงทั้งสองแนวจึงเป็นภาพสะท้อนของ "ความขัดแย้ง" และ "ความหวัง" ของคนไทยในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา โดยแบ่งออกเป็น 3 ยุคหลัก ดังนี้ 1) ยุคความขัดแย้งเชิงชี้และการเลือกข้าง แบ่งแยกสีเสื้อ (พ.ศ. 2550-2556) บทเพลงมีเนื้อหาแบ่งฝ่ายชัดเจน เชิดชูหรือโจมตีนักการเมือง บทเพลงเพื่อชีวิตและบทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง “แบ่งขั้วอุดมการณ์” เพื่อเป็นอาวุธทางวัฒนธรรมที่ทรงพลังที่สุดในการชุมนุมทางการเมือง เช่น กลุ่ม พันธมิตรฯ (เสื้อเหลือง) และกลุ่ม นปช. (เสื้อแดง) 2) ยุคการควบคุมและการปรับตัวภายใต้รัฐบาลทหาร (พ.ศ. 2557-2562) บทเพลงเน้นความรักชาติ สร้างความสามัคคี มีข้อจำกัดด้านเสรีภาพ แต่มีการใช้บทเพลงเพื่อสร้างวาทกรรม ความรักชาติ และความสงบเรียบร้อย เพื่อความปรองดอง เช่น บทเพลง

"คืนความสุขให้ประเทศไทย" 3) ยุคเพื่อชีวิต "นิเวเจน" และการเรียกร้องเชิงโครงสร้าง (พ.ศ. 2563-2565) บทเพลงเพื่อชีวิตและบทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิต สะท้อนปัญหาสังคมปากท้อง วิฤต เศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำและอำนาจนำของรัฐพันธุ์ และการวิพากษ์วิจารณ์โครงสร้างอำนาจ การทุจริต ความเหลื่อมล้ำ การบริหารงานที่ผิดพลาดของรัฐบาลอย่างรุนแรงและตรงไปตรงมา แต่ละยุคล้วนส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต

ในการวิเคราะห์บริบททางการเมือง ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2565 แล้ว ล้วนส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิตและบทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิต พบว่าบทเพลงเพื่อชีวิต และบทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิต เป็น “สาร” ที่เป็นข้อความที่สามารถเข้าถึงมนุษย์ เข้าถึงจิตใจได้อย่างรวดเร็วและง่ายดายเสียยิ่งกว่าการสื่อสารด้วยวิธีการอื่น ๆ ด้วยสาระสำคัญและประโยชน์ของดนตรีและบทเพลงเหล่านี้เอง จึงถูกนำมาใช้เพื่อการปลุกเร้า ปลุกใจ กล่อมเกล้าจิตใจ ของมวลชนโดยทั่วไปได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริธร กิรติบุตร (2528) เรื่อง “เพลงปลุกใจไทย (พ.ศ. 2475-พ.ศ. 2525): การวิเคราะห์การเมือง ซึ่งในห้วงปี พ.ศ. 2550-2565 นี้เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองรูปแบบใหม่ และขณะเดียวกันก็เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงการสร้างสรรคบทเพลงและธุรกิจเพลงเป็นอย่างมาก เนื่องจากสื่อใหม่เข้ามามีบทบาทเป็นสำคัญต่อการเมือง ส่งผลทำให้การสร้างสรรคบทเพลงเพื่อชีวิตและบทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิต ต้องปรับตัวตามเหตุผลทางธุรกิจเพลงมากขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงในเนื้อหาของบทเพลงเพื่อชีวิต จากความยากลำบากในการใช้ชีวิต กลับกลายเป็นการพูดถึงด้านความรักแทน จะมีส่วนหนึ่งซึ่งยังรักษาอุดมการณ์ในการสร้างสรรคบทเพลงอยู่บ้าง แต่บทเพลงเพื่อชีวิตก็ไม่ได้จางหายไปทีเดียว และบทบาทของบทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตก็จะมีอิทธิพลต่อผู้คนมากขึ้น

2. กระบวนการการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต เป็นไปตามทฤษฎีสื่อสารของเดวิด เค เบอร์โล (David K. Berlo) ทฤษฎีสื่อสารการเมืองของ ไบรอัน แมคเนียร์ (Brian McNair) กระบวนการการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2565 งานวิจัยที่ได้ทำการวิเคราะห์ภายใต้กรอบแนวคิดกระบวนการไหลเวียนของข่าวสารของบทเพลงเพื่อชีวิตที่เกี่ยวข้องกับทางการเมืองเป็นไปตาม ทฤษฎีการสื่อสารของ David K. Berlo (SMCR) และทฤษฎีการสื่อสารการเมืองกับการประยุกต์ใช้ของ (Brian McNair, 1999) โดยมีองค์ประกอบในกระบวนการสื่อสารการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต 4 องค์ประกอบด้วยกัน คือ 1) คีตกวีผู้สร้างสรรคบทเพลง หรือนักประพันธ์เพลง คือผู้ส่งสาร (Sender: S) 2) บทเพลงเพื่อชีวิตและบทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิต คือสาร (Message: M) 3) ช่องทางการสื่อสาร (Channels: C) ได้แก่ แอปพลิเคชันที่เป็นสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ได้แก่ YouTube TikTok และ 4) ประชาชนผู้รับฟังทั่วไป คือผู้รับสาร(Receiver: R) และยังสอดคล้องกับทฤษฎีการสื่อสารการเมืองของ Brian McNair และการประยุกต์ใช้ของ นันทนา นันทวโรภาส (2558) กล่าวว่าการสื่อสารทางการเมืองจะเป็นกระบวนการหมุนเวียน และเกี่ยวข้องกับ 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มนักการเมือง องค์กรทางการเมือง หรือนักประพันธ์เพลง 2) กลุ่มสื่อมวลชน และ 3) กลุ่มประชาชน สามารถทำหน้าที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารซึ่งกันและกัน สามารถอธิบายได้ ดังนี้

ผู้ส่งสาร (Sender: S) คือ คีตกวีผู้สร้างสรรคบทเพลง หรือนักประพันธ์เพลง ศิลปิน นักร้อง นักดนตรี และนักเรียบเรียงเสียงประสานที่ได้สร้างสรรคบทเพลงเพื่อชีวิตและบทเพลง

ลูกทุ่งเพื่อชีวิต ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์บุคคลที่เป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ส่งสาร คือ นาย สลา คุณวุฒิ นายจิตรกร บัวเนียม และนายพงษ์เทพ กระโดนชำนาญ บทเพลงที่ได้ถูก สร้างสรรค์ผ่านกระบวนการหล่อหลอมเป็นอย่างดี สลา คุณวุฒิ (2565, 15 สิงหาคม) กล่าวว่า “บทเพลงอาจใช้ภาษาที่เรียบง่าย กินใจ หรือภาษาตลาด ที่เน้นคำง่าย ๆ สั้นกระชับ ชัดเจน” หรือ พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ (2564, 16 กันยายน) กวีชาวไร่ กล่าวว่า “เพลงเป็นภาษากวี เน้นความงามทางภาษา อาจมีภาษาถิ่นเข้ามาสอดแทรก และเข้าไปเข้ามา มีการใช้สัมผัสนอกและสัมผัสใน” ซึ่งได้นำมาผ่านกระบวนการผลิตบทเพลงโดยการนำเอาเนื้อร้องและทำนองมา ผสมผสานด้านดนตรีผ่านการขับร้องเพลงของนักร้องหรือศิลปิน และขั้นตอนสุดท้ายคือการเรียบเรียงเสียงผสมด้านดนตรีกับเสียงขับร้องของศิลปินเข้าด้วยกันเพื่อสร้างมาตรฐานบทเพลงอย่างสมบูรณ์ ก่อนที่จะส่งสารคือบทเพลงนั้น ๆ ผ่านไปยังสื่อ สื่อมวลชน เพื่อนำไปสู่ผู้รับสารคือ ประชาชนหรือผู้ฟังเพลง สอดคล้องกับกระบวนการสื่อสารตามแนวคิดของ (David K. Berlo, 1960) ได้กล่าวว่าผู้ส่งสารที่จะทำการสื่อสารได้ดีมากน้อยเพียงใดนั้นจะขึ้นอยู่กับส่วนประกอบย่อย ดังนี้ 1) ทักษะในการส่งสาร 2) ทศนคติ 3) ความรู้ 4) ระบบสังคม และ 5) วัฒนธรรม

สาร (Message: M) คือเนื้อหาของบทเพลงที่คีตกวี หรือนักประพันธ์เพลงเป็นผู้ สร้างสรรค์ บทเพลงที่ได้ประพันธ์ขึ้นมีเนื้อหาของสารเกี่ยวข้องกับการเมืองและการบริหารจัดการของรัฐบาล ในช่วง ปี พ.ศ. 2550-2565 จากเนื้อหาของบทเพลงเพื่อชีวิตและบทเพลง ลูกทุ่งเพื่อชีวิต จำนวน 490 เพลง จากการวิเคราะห์และจัดสัดส่วนของบทเพลง แบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม มีดังนี้ กลุ่มที่ 1) ความยากลำบากในการใช้ชีวิต ความเหลื่อมล้ำ และความไม่เท่าเทียม มี จำนวน 160 เพลง (32.65%) ตัวอย่างเช่น บทเพลง “คนกับหมา” คำร้อง/ทำนอง โดย พงษ์ เทพ กระโดนชำนาญ (2564, 16 กันยายน) เนื้อหาของเพลงบางตอนกล่าวว่า “ชีวิตฉันมีแต่หมา พาไป จะเดินไหนใดมีหมานำ..คนเราเลือกเกิดไม่ได้ดอก บางคนก็ออกมาร่างพิการ.. จึงสร้างสัมผัส อันจำเริญ อยู่เหนือกฎเกณฑ์คนธรรมดา” เป็นเพลงเพื่อชีวิตที่มีเนื้อหาหลักซึ่งเกินกว่าการเล่าเรื่อง ความผูกพันระหว่างสัตว์เลี้ยงกับเจ้าของที่ตาบอด แต่แฝงด้วยการวิพากษ์สังคมและมีมิติทาง การเมืองอย่างมีนัยสำคัญ คือ (1) การวิเคราะห์เชิงสังคม ด้านความเสื่อมถอย และความซื่อสัตย์ เป็นการเปรียบเทียบเชิงสัญลักษณ์ ใช้ “หมา” เป็นสัญลักษณ์ของความซื่อสัตย์ที่ไม่มีเงื่อนไข เนื้อหาเพลงสะท้อนว่าสุนัขมีความซื่อสัตย์มากกว่า “คน” บางคนในสังคม (2) การวิเคราะห์เชิง การเมือง อำนาจและการกดขี่เป็นสัญลักษณ์ของผู้ได้บังคับบัญชา ในบริบทการทำงานหรือ การเมือง หมามักถูกเปรียบเปรยถึงผู้ที่ต้องเชื่อฟังคำสั่ง (Loyalty) บทเพลงนี้ถูกนำไปใช้สื่อถึง ความรู้สึกของลูกน้องที่มีต่อเจ้านายหรือผู้มีอำนาจ ในสังคมไทยยังมีระบบอุปถัมภ์ ความซื่อสัตย์ อาจถูกตีความถึงการ “ภักดี” ในระบบอุปถัมภ์ของไทย ผู้ประพันธ์เป็น “กวีศรีชาวไร่” และเคย ผ่านยุคการเคลื่อนไหวทางการเมืองในป่า (หลังเหตุการณ์ 6 ตุลา) บทเพลงของเขาจึงมักสื่อสาร ในนามเสียงของ “คนชายขอบ” ที่ถูกระบบการเมืองมองข้าม และเพลง “ดอกหญ้าในป่าปูน” คำ ร้อง/ทำนอง โดย สลา คุณวุฒิ (2565, 15 สิงหาคม) ในเนื้อหาของบทเพลงมีแนวคิดและ ความหมายที่ซ่อนอยู่ โดยมีนัยยะดังนี้ (1) นัยยะเชิงสัญลักษณ์ (Symbolism) ดอกหญ้า

หมายถึง คนชั้นแรงงาน หรือ "คนรากหญ้า" ที่ดูไร้ค่า มักถูกเหยียดหยาม แต่มีคุณสมบัติสำคัญคือ "ความอดทน" และสามารถเติบโตได้ทุกที่แม้ในสภาวะที่ยากลำบาก ป่าปูน หมายถึง เมืองหลวง (กรุงเทพฯ) หรือระบบทุนนิยมที่แข็งแกร่ง ยั่งยืน และเต็มไปด้วยสิ่งก่อสร้างที่ไร้ชีวิตจิตใจ (2) ความหมายเชิงการเมืองและสังคม บทเพลงนี้สะท้อนโครงสร้างสังคมไทยในหลายมิติ ได้แก่ การรวมศูนย์อำนาจ (Centralization) บทเพลงสะท้อนให้เห็นว่าทำไม "ดอกหญ้า" ถึงต้องมาอยู่ใน "ป่าปูน" นั่นเพราะทรัพยากรและความเจริญถูกกระจุกตัวอยู่ในเมืองหลวง ทำให้คนในชนบทต้องละทิ้งถิ่นฐานมาขายแรงงาน และความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้างนั่นคือ ป่าปูนเป็นพื้นที่ของ "ทุน" ขณะที่ดอกหญ้าเป็น "แรงงาน" 2) ความรัก ความศรัทธา และรำพึงรำพัน มีจำนวน 118 เพลง (24.08%) เช่น บทเพลง "ตลอดเวลา" และเพลง "อยากเป็นยิ่งลักษณ์" 3) การเรียกร้องความยุติธรรม การต่อสู้ และสองมาตรฐาน มีจำนวน 96 เพลง (19.59%) เช่น บทเพลง "แนวหน้าลาแฟน" และเพลง "เอาใจครับพี่ตู" 4) การเรียกร้องประชาธิปไตย และการเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง มีจำนวน 56 เพลง (11.43%) เช่น บทเพลง "ขอตายในสนามประชาธิปไตย" และเพลง "ต่อผูก" 5) การประชดประชัน เหน็บแนมทางการเมือง ความไม่พอใจ และความโกรธแค้น มีจำนวน 33 เพลง (6.74%) เช่น บทเพลง "แดงเดือด" และเพลง "ตายอย่างเชียด" และกลุ่มที่ 6) การถูกเอารัดเอาเปรียบ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีจำนวน 27 เพลง (5.51%) เช่น บทเพลง "ไถ่เธอคืนมา" ในเนื้อหาของบทเพลงกล่าวถึงการถูกเอารัดเอาเปรียบ และอำนาจเงินว่า "เพราะความจนบังคับจิตใจ" สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาปากท้องและการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียม เป็นเครื่องมือที่ "ผลักดัน" ให้ผู้คนจากชนบทต้องเข้าสู่ระบอบเศรษฐกิจที่ไร้ศักดิ์ศรี เพื่อความอยู่รอดของครอบครัว หญิงสาวที่ถูกพ่อ-แม่พาไปขายตัว (เป็นสัญญาณ) เพราะฐานะครอบครัวยากจน ซึ่งสาร (Message: M) สอดคล้องกับความหมายของสาร ที่ (David K. Berlo, 1960) ได้อธิบายไว้ว่า เนื้อหาของข้อมูลหรือความคิดที่ถูกถ่ายทอดไปยังผู้รับสาร มีการนำเอาภาษา สัญลักษณ์ต่าง ๆ เนื้อหาที่ต้องการนำเสนอต้องครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ให้ถูกต้อง เหมาะสม และได้ใจความ โดยใช้ถ้อยคำ ภาษา ไวยากรณ์ การเน้นย้ำข้อความ มีการเตรียมการล่วงหน้า หากจัดสรรได้ดีย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพที่ดีของการสื่อสารที่จะสื่อออกไป และได้สอดคล้องกับทฤษฎีของ เฟร์ดินองด์ เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure, 1916) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับสัญศาสตร์และสัญวิทยา และ โรแลนด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes, 1972) กล่าวว่าสัญวิทยา (Semiology) ได้แยกประเภทและระดับของความหมายในสัญญาณออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ความหมายโดยอรรถ (Denotative Meaning) ได้แก่ ความหมายที่เข้าใจกันตามตัวอักษรซึ่งเป็นความหมายที่เข้าใจตรงกันโดยส่วนใหญ่ 2) ความหมายโดยนัย (Connotative Meaning) ได้แก่ ความหมายทางอ้อมที่เกิดจากข้อตกลงหรือความเข้าใจเฉพาะกลุ่ม หรือเกิดจากประสบการณ์เฉพาะของบุคคล และสอดคล้องในกระบวนการสร้างสรรค์บทเพลงของ พูนพิศ อมาตยกุล (2527) กล่าวว่าองค์ประกอบของ "บทเพลง" นั้นมีดังนี้ 1) ผู้ประพันธ์เพลง (Composer) เป็นคีตกวีผู้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด อารมณ์และจินตนาการออกมาเป็นเนื้อร้อง ทำนองเพลง ผู้ประพันธ์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการถ่ายทอดรสนิยม

ความคิด ความไฝ่ฝัน ความรู้สึกให้แก่ผู้ฟัง 2) ผู้เผยแพร่ (Publisher) 3) นักร้อง นักดนตรี (Performer) เป็นผู้ถ่ายทอดเสียงร้อง และดนตรี ด้วยอารมณ์เพลง สร้างแรงจูงใจ 4) สื่อ (Medium) เป็นสื่อกลางระหว่างนักร้อง นักดนตรี และผู้ฟัง รวมถึงสื่อมวลชน ประเภทต่าง ๆ 5) ผู้ฟัง (Listener) ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับแนวคิดของ ปราณี วงษ์เทศ (2523) กล่าวว่ามนุษย์ได้ใช้เสียงเพลงเป็นสื่อในการแสดงออกทางภาษาที่มีบทบาทหน้าที่รับใช้สังคม คือ 1) เพลงทำหน้าที่เสมือนตัวแทนของระบบสัญลักษณ์ในทางสังคมที่สะท้อนออกมาให้เห็นตามความเชื่อทางศาสนา ระบบชนชั้นในสังคม 2) เพลงทำหน้าที่กระตุ้นให้เกิดการตอบสนองทางกายภาพ 3) เพลงเป็นเสมือนเครื่องควบคุมทางสังคม คอยรักษาบรรทัดฐานของสังคม 4) เพลงมีบทบาทรักษาสถาบันทางสังคม 5) เพลงทำให้เกิดความสับสนเนื่องทางสังคมและวัฒนธรรม บทเพลงจึงถูกนำไปใช้เป็นสื่อทางการเมืองเพื่อสื่อสารต่อคนในระบบการเมืองนั้น ๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพงษ์ วะรภัชเลิศ (2557) กล่าวว่า การใช้สัญลักษณ์ในการสื่อสารผ่านบทเพลงของกลุ่ม นปช. สามารถขับเคลื่อนมวลชนได้อย่างทรงพลัง

ช่องทาง (Channels: C) บทเพลงเพื่อชีวิตและบทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิต มีช่องทางที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารเข้าด้วยกัน ในการเลือกสื่อต้องพิจารณาความสามารถของสื่อหากเป็นการสื่อสารผ่านสื่อมวลชน สื่อเหล่านี้ ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ โทรทัศน์ผ่านดาวเทียม วิทยุ เครือข่ายวิทยุชุมชน แผ่นบันทึกภาพและเสียง (เทป CD VCD/MP3/MP4) และสื่อใหม่ เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์และวิทยุออนไลน์ Facebook YouTube และTikTok เป็นต้น การนำบทเพลงมาเผยแพร่ทางสื่อต่าง ๆ ในหลายช่องทางผ่านประสาทสัมผัสทางการได้ยินของผู้ฟัง ผู้ชุมนุม เป็นการเพิ่มช่องทางการสื่อสารย่อมสร้างความชื่นชอบในการรับฟังเพลงของประชาชนให้ขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันได้ว่าบทเพลงนั้น ๆ ได้รับความนิยมชมชอบและเกิดความสนใจของประชาชนไม่น้อยเพียงใด หรืออาจเป็นการไหลดบทเพลงผ่านระบบอินเทอร์เน็ตมาเก็บไว้เพื่อการรับฟังครั้งต่อ ๆ ไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขจร ฝ้ายเทศ (2548) เรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองในเพลงไทยลูกทุ่ง ในปี พ.ศ. 2507-2547” กล่าวว่า การเผยแพร่ผลงานเพลงลูกทุ่งสู่ผู้ฟังนั้นผ่านสื่อหลัก 3 ประเภท คือ 1) สื่อบันทึกเสียงเพื่อการเผยแพร่และจำหน่าย เช่น ซีดี วีซีดีคาราโอเกะ 2) วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ และ 3) วงดนตรีลูกทุ่ง

ผู้รับสาร (Receiver: R) คือประชาชนทั่วไป ที่รับฟังเพลงและสนใจบทเพลงที่ให้ความหมาย มากกว่าความบันเทิง องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการสื่อสารคือผู้รับสาร เพราะวัตถุประสงค์ของการสื่อสารคือการนำสารไปให้ถึงผู้รับสารให้ได้ ดังนั้น ในกระบวนการสื่อสาร สิ่งที่ต้องตระหนักถึงเป็นอันดับแรกคือ ผู้รับสาร จากทฤษฎีของ David K. Berlo นี้ ผู้รับสารจะต้องถอดรหัสของผู้ส่งสาร คุณลักษณะของผู้รับสาร จึงเป็นองค์ประกอบเดียวกับผู้ส่งสาร (Sender) ทั้ง 5 ประการ คือ ทักษะการสื่อสาร ทักษะคติ ความรู้ ระบบสังคม และวัฒนธรรมเช่นกัน จึงจะทำให้การสื่อสารนั้นสัมฤทธิ์ผล ผู้รับสาร คือประชาชนผู้รับฟังเพลงทั่วไป สมาชิกหรือกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง ผู้รับฟังเพลงผ่านสื่อโทรทัศน์ โทรทัศน์ผ่านดาวเทียม วิทยุ เครือข่าย

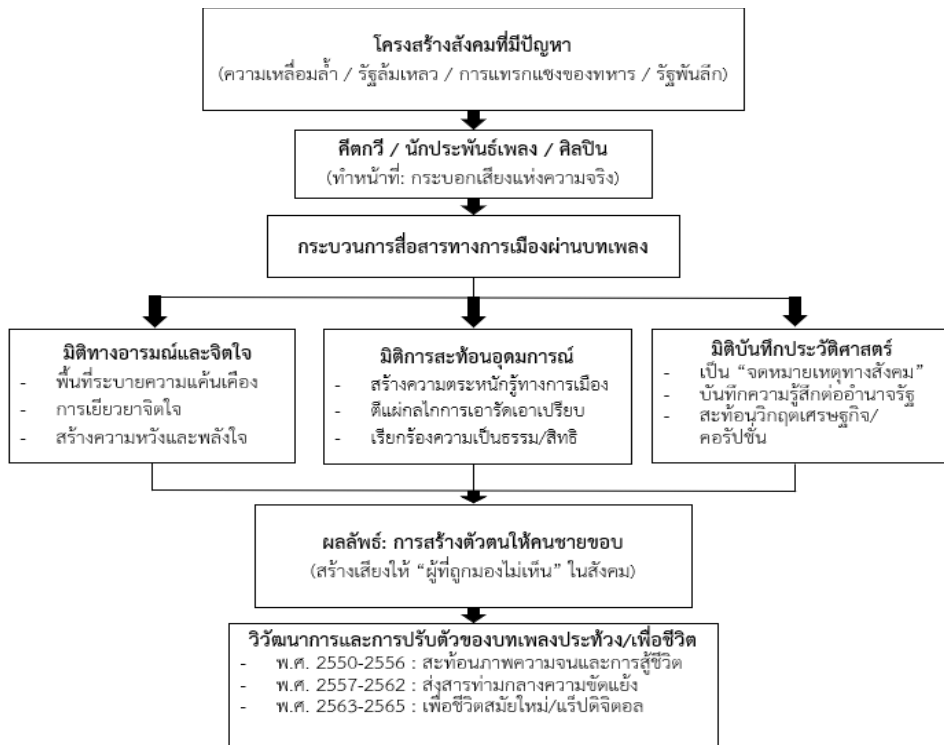

วิทยุชุมชน แผ่นบันทึกภาพและเสียง และสื่อใหม่ เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์และวิทยุออนไลน์ Facebook YouTube และTikTok เป็นต้น ได้เผยแพร่กระจายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ทุกจังหวัดทั่วประเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาภากร โรจนบุรานนท์ (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต ของวงคาราวานและวงคาราบาว ในช่วงปี พ.ศ. 2516-2549 พบว่าบทเพลงเพื่อชีวิตสามารถสื่อสารทางการเมืองได้ 5 ลักษณะ คือ (1) การอบรมกล่อมเกล่า และให้การเรียนรู้ทางการเมือง (2) การแสดงออกซึ่งผลประโยชน์หรือการเรียกร้องต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพความเป็นประชาธิปไตย (3) การสนับสนุน หรือต่อต้านนโยบายของรัฐบาล (4) การสะท้อนอุดมการณ์ทางการเมืองของไทย (5) การสื่อสารทางสังคม

ในกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ได้นำเอาทฤษฎีการสื่อสารการเมืองของ Brian McNair มาประยุกต์ใช้เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2565 คีตกวีหรือนักประพันธ์เพลง ได้ส่งสารไปยังประชาชนผู้รับฟังเพลงโดยผ่านสื่อสมัยใหม่ และได้ทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงแห่งความจริงผ่านกระบวนการสื่อสารทางการเมืองด้วยบทเพลง ในมิติทางอารมณ์และจิตใจ มิติการสะท้อนอุดมการณ์ และมิติบันทึกประวัติศาสตร์ ทำให้เห็นแนวเพลงแต่ละยุคสมัย เป็นที่ระบายนอกเล่าถึงสังคม มีวิวัฒนาการและการปรับตัวของบทเพลงเพื่อชีวิต ส่งผลกระทบต่อผู้รับสาร บทเพลงเพื่อชีวิตและเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตที่ได้ส่งผ่านไปถึงผู้รับฟังแล้ว นอกจากจะสร้างความบันเทิง ยังส่งผลให้เกิดแรงกระแทกต่อจิตใจของผู้รับฟังที่เป็นประชาชนทั่วไปอยู่มาก ในห้วงระหว่างการชุมนุมทางการเมือง เช่น กลุ่ม นปช. (คนเสื้อแดง) หรือกลุ่มพันธมิตร/กปปส. และประสบความสำเร็จในการสื่อสารกับประชาชนด้วยกันเป็นอย่างดี

องค์ความรู้ใหม่

จากข้อมูลและข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา ผู้วิจัยได้สังเคราะห์สาระสำคัญเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ เกี่ยวกับ “การสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต ศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2550-2565” โดยสรุปได้เป็นรูปแบบโมเดลการสื่อสารเชิงโครงสร้างสังคมที่มีปัญหาสะท้อนผ่านคีตกวีหรือนักประพันธ์เพลง และศิลปิน ตามแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต มีดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ที่มา: ฌภัทร สุขศาลา (2566)

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย เป็นรูปแบบโมเดลการสื่อสารเชิงโครงสร้างสังคมที่มีปัญหา โดยมาจากฐานความคิดและการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสื่อสารการเมืองของ Brian McNair มาเพื่อศึกษาการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2565 ในกระบวนการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลง คือมิติทางอารมณ์และจิตใจ มิติการสะท้อนอุดมการณ์ และมิติบันทึกประวัติศาสตร์ ส่งผลต่อการสร้างตัวตนให้คนชายขอบที่เป็น “ผู้ที่ถูกมองไม่เห็น” ในสังคม สู่วิวัฒนาการและการปรับตัวของบทเพลงเพื่อชีวิต

1) บทเพลงเพื่อชีวิตและบทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิต เป็นกระบวนการสื่อสารทางการเมืองในสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำ บทบาทสำคัญในการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงใน “มิติทางอารมณ์และจิตใจ” เป็นการสร้างตัวตนให้ “ผู้ที่ถูกมองไม่เห็น” ในสภาวะ “รายกระจุก จนกระจาย” ในสังคม คือ (1) การเป็นพื้นที่ระบายความแค้นเคือง (2) การเยียวยาจิตใจ (3) การสร้างความหวังและพลังใจ

2) บทเพลงเพื่อชีวิตและบทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิต เป็นตัวแทนของผู้ยากไร้ ในการสื่อสารกับสังคม โดยคีตกวีผู้สร้างสรรค์บทเพลง หรือผู้ประพันธ์เพลงเพื่อชีวิตและลูกทุ่งเพื่อชีวิต (พ.ศ. 2550-2565) ทำหน้าที่เป็น “กระบอกเสียงแห่งความจริง” ดังนี้ (1) การสะท้อนภาพลักษณะความจนและการสู้ชีวิต (พ.ศ. 2550-2556) (2) การเป็นผู้ส่งสารท่ามกลางความขัดแย้งทางการเมือง (พ.ศ. 2557-2562) (3) ยุคพลัดใบสู่ “เพื่อชีวิตสมัยใหม่” และแร็ปดิเจดอล (พ.ศ. 2563-2565) โดยผ่านกระบวนการสื่อสารทางการเมืองใน “มิติการสะท้อนอุดมการณ์” ของชนชั้นรากหญ้า ผ่านบทเพลงที่ถ่ายทอดปัญหาปากท้อง การถูกกดขี่ ความเหลื่อมล้ำทางสังคม และอำนาจนำของรัฐพันลึก ที่สะท้อนปัญหา

เชิงโครงสร้างสังคมและเศรษฐกิจ คือ (1) การสร้างความตระหนักรู้ทางการเมือง (2) การตีแผ่กลไกการเอารัดเอาเปรียบ (3) การเรียกร้องความเป็นธรรมและสิทธิ

3) บทเพลงเพื่อชีวิตและบทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิต สะท้อนความล้มเหลวในการบริหารจัดการของรัฐบาล การแทรกแซงทางการเมืองของทหาร บทเพลงมี “มิติบันทึกประวัติศาสตร์” ทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียง คือ (1) เป็น “จดหมายเหตุทางสังคม” ต่อความรู้สึกนึกคิดของประชาชนต่ออำนาจรัฐ โดยสะท้อนความล้มเหลวและการแทรกแซงทางการเมือง (2) การสะท้อนความล้มเหลวในการบริหารจัดการของรัฐบาล นั่นคือ บันทึกความรู้สึกต่ออำนาจรัฐในความล้มเหลวทางการเมือง ความล้มเหลวทางเศรษฐกิจ และความล้มเหลวทางสังคม (3) การสะท้อนวิกฤตเศรษฐกิจ การคอร์รัปชันและระบอบอุปถัมภ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงสามารถสื่อสารได้ในวงกว้าง เพราะสามารถสื่อสารได้หลายช่องทางทั้งสื่อมวลชน และสื่อสารโดยตรงจากผู้สร้างสรรค์บทเพลง หรือผู้ประพันธ์เพลงผ่านสื่อใหม่ (New Media) หรือผ่านเวทีการแสดง หรือเวทีการปราศรัย เนื่องจากเทคโนโลยีด้านการสื่อสารมีการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง จึงควรศึกษาและติดตามว่ามีสื่ออะไรบ้างเกิดขึ้นมาใหม่ ๆ ให้เป็นที่นิยมติดตามอยู่มาก การเลือกใช้สื่อจะเป็นการทำให้ผู้รับข้อมูลที่เป็นประชาชนสามารถเลือกได้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ บทเพลงได้สะท้อนปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และยังเป็นการบันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ รวมเหตุการณ์สำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้นในห้วงเวลาที่ผ่านมามีครั้งอดีต สามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าได้ การสื่อสารการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2565 สะท้อนถึงปัญหาสำคัญที่เป็นปัญหาหลักของประเทศที่ต้องการให้มีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน คือ ปัญหาความยากลำบากในการใช้ชีวิต ความเหลื่อมล้ำ และความไม่เท่าเทียมกัน ผู้นำหรือรัฐบาล หรือแม้แต่นักการเมือง ควรนำปัญหานี้ไปเพื่อกำหนดโครงการสำคัญ ๆ ให้สามารถนำไปสู่การแก้ไข หรือกำหนดนโยบายเพื่อกำหนดทางแก้ไขให้กับประชาชนโดยเร็ว

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์การสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2565 การวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษามุมมองในบทบาทการสื่อสารทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ที่เป็นภาษาถิ่นหรือในเชิงพื้นที่ระดับภูมิภาค จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารผ่านบทเพลงเพิ่มมากขึ้น

2. การศึกษาวิจัยการสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงด้วยสัญลักษณ์ (Semiotics) เพื่อการวิเคราะห์เชิงสัญลักษณ์ในการเมืองเพื่อหา Trends หรือสร้างภาพจำ และเพื่อการประยุกต์ใช้

เอกสารอ้างอิง

- ขจร ฝ้ายเทศ. (2548). *การสื่อสารทางการเมืองในเพลงไทยลูกทุ่ง พ.ศ. 2507-2547* (ดุชนิพนธ์ ปริญญาดุชนิพนธ์ สาขาวิชาสื่อสารมวลชน). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จุมพล หนิมพานิช. (2551). *การวิจัยเชิงคุณภาพในทางรัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรูญรัตน์ สุวรรณภูสิทธิ์. (2531). *การศึกษาเพลงเพื่อชีวิตกับขบวนการนักศึกษาในช่วง 2516-2519* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เขาวัวจัน พานิชย์เสรีวิศิษฐ์. (2552). *การสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงของยืนยง โอภากุล และวงคาราบาว ในช่วงปี พ.ศ. 2524-2552* (ดุชนิพนธ์ปริญญาดุชนิพนธ์ สาขาวิชาสื่อสารการเมือง). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.
- นันทนา นันทโรภาส. (2558). *สื่อสารการเมือง: ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ: แมสมิเดีย.
- ปราณี วงษ์เทศ. (2523). *พื้นบ้านพื้นเมือง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ (2564, 16 กันยายน). คีตกวี นักประพันธ์เพลง และศิลปิน [บทสัมภาษณ์].
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2527). *ดนตรีวิจักษ์: ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีของไทยเพื่อความชื่นชม*. กรุงเทพฯ: ห้องสมุดศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร องค์การมหาชน.
- วรพงษ์ วะระรักษ์เลิศ. (2557). *การสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ ศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2550-2556* (ดุชนิพนธ์ ปริญญาดุชนิพนธ์ สาขาวิชาสื่อสารการเมือง). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.
- สลา คุณวุฒิ (2565, 15 สิงหาคม). นักประพันธ์เพลง โปรดิิวเซอร์ และศิลปิน [บทสัมภาษณ์].
- สิรินธร กิรติบุตร. (2528). *เพลงปลุกใจไทย (พ.ศ. 2475-2525): การวิเคราะห์การเมือง* (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกรี เจริญสุข. (2538). *ดนตรีชาวสยาม (Music Of Siam)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อาภากร โรจนบุรานนท์. (2552). *การสื่อสารทางการเมืองผ่านบทเพลงเพื่อชีวิต กรณีศึกษา วงคาราวานและวงคาราบาว* (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต การเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Barthes, Roland. (1972). *Mythologies* Selected and translated from the French by Annette Lavers. New York: The Noonday Press.
- Berlo, David K. (1960). *The Process of Communication: An Introduction to Theory and Practice*. New York: Holt Rinehart and Winston.
- McNair, Brian. (1999). *An Introduction to Political Communication* (2nd ed.). New York: Routledge.
- Saussure, de Ferdinand. (1916). *Ferdinand De Saussure's Theory of Semiotics*. Retrieved November 20, 2018, from <https://edubirdie.com/examples/ferdinand-de-saussures-theory-of-semiotics/>